Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510
00101 Helsinki

LAUSUNTO

6.11.2026

EDUSKUNTA
Maa- ja metsätalousvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

Viite: Lausuntopyyntö U 27/2026 vp

ASIA: U 27/2026 VP VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ EDUSKUNNALLE EHDOTUKSESTA KOMISSION YLEISEKSI RYHMÄPOIKKEUSASETUKSEKSI (VALTIONTUKIEN YLEISEN RYHMÄPOIKKEUSASETUKSEN (EU) 651/2014 KORVAAVA ASETUS) - JATKOKIRJELMÄ UJ 13/2026 VP

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua valtionneuvoston U-jatkokirjelmästä, joka koskee EU:n valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen uudistamista ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Euroopan komission ehdottamalla asetuksella korvattaisiin nykyinen yleinen ryhmäpoikkeusasetus vuoden 2027 alusta. Uudistuksella pyritään nopeuttamaan julkisten tukien käyttöä EU:n investointi- ja kilpailukykyvajeen korjaamisessa sekä yksinkertaistamaan valtiontukisääntöjen soveltamista.

Keskeisiä muutoksia ovat:

- valtiontukien ilmoituskynnysten ja rahamääräisten enimmäisarvojen huomattava korottaminen
- eräiden tukimuotojen enimmäistuki-intensiteettien nostaminen
- mahdollisuus aloittaa vähäiset, alle kaksi prosenttia tukikelpoisista kustannuksista muodostavat työt ennen tukihakemuksen jättämistä
- pk-yritysten innovaatio- ja digitalisaatiotukien laajentaminen
- innovatiivisia startup-yrityksiä koskevien ehtojen joustavoittaminen
- riskirahoituksen laajentaminen oman pääoman ehtoisiin ja oman pääoman luonteisiin välineisiin
- ympäristö- ja ilmastokestävyyttä parantavien investointien tukimahdollisuuksien laajentaminen
- uuden tukiperustan luominen ETS2-päästökaupan kustannusten kompensoimiseksi
- biomassaan perustuvien uusiutuvien polttoaineiden tukimahdollisuuksien laajentaminen.

MTK toteaa, että maatalouden alkutuotannon ja metsätalouden tukemiseen sovelletaan merkittäviltä osin yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen sijasta sektorikohtaisia valtiontukisääntöjä, CAP-järjestelmän sääntöjä ja Suomen EU-liittymissopimukseen perustuvia erityisjärjestelyjä. Uudistuksen suorat vaikutukset esimerkiksi metsätalouden Metka-järjestelmään jäävät siten rajallisiksi.

Asetuksella voi kuitenkin olla maa- ja metsätaloudelle huomattavia välillisiä vaikutuksia. Niitä syntyy erityisesti tukikilpailun, energiakustannusten, digitalisaation, biokaasun, biomassan jalostuksen, ilmastokestävyyden, riskirahoituksen sekä elintarvike- ja metsäbiotalouden investointien kautta.

MTK kannattaa valtiontukisääntelyn selkeyttämistä ja tukijärjestelmien käyttöönoton nopeuttamista. Ryhmäpoikkeusten laajentaminen voi vähentää komission ennakkoilmoitusmenettelyihin liittyviä viiveitä ja parantaa tukijärjestelmien ennakoitavuutta.

MTK jakaa kuitenkin valtioneuvoston huolen siitä, ettei komissio ole esittänyt uudistuksesta riittävää vaikutusarviointia. Ilmoituskynnysten ja tuki-intensiteettien korottamista ei ole perusteltu tukimuodoittain eikä niiden vaikutuksia kilpailuun, sisämarkkinoiden toimintaan tai jäsenvaltioiden väliseen tukikilpailuun ole arvioitu asianmukaisesti. Pelkkä toteutuneeseen ja ennakoituun inflaatioon perustuva yleinen korotus ei ole riittävä perustelu kaikille tukimuodoille.

MTK pitää ongelmallisena, että asetuksella lisätään jäsenvaltioiden oikeudellista mahdollisuutta myöntää korkeampia tukia arvioimatta samalla jäsenvaltioiden tosiasiallista kykyä käyttää näitä mahdollisuuksia. Uudet tukivaltuudet eivät lisää kansallisia määrärahoja. Suomen julkisen talouden vaikea tilanne rajoittaa olennaisesti mahdollisuuksia vastata suurten jäsenvaltioiden tukitoimiin.

Näennäisesti yhdenmukainen sääntely voi siten johtaa käytännössä eriytyviin kilpailuolosuhteisiin. Jos korkeampia tukitasoja hyödynnetään laajasti vain niissä jäsenvaltioissa, joilla on suurin julkisen talouden liikkumavara, suomalaisen maa- ja metsätalouden, elintarviketeollisuuden ja metsäbiotalouden suhteellinen kilpailuasema voi heikentyä.

MTK yhtyy valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan ilmoituskynnysten ja enimmäistukimäärien korotuksia tulee arvioida tukimuodoittain. Komission tulee osoittaa, että ryhmäpoikkeuksen piiriin siirrettävien tukien vaikutukset kilpailuun ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan jäävät vähäisiksi.

MTK suhtautuu varauksellisesti myös tuki-intensiteettien laajoihin korotuksiin ja 100 prosentin tuen mahdollistamiseen. Täysi julkinen rahoitus voi olla perusteltua rajatuissa tilanteissa, joissa toimenpiteellä tuotetaan selkeä julkishyödyke eikä markkinaehtoinen rahoitus ole mahdollinen. Sitä ei kuitenkaan tule käyttää yleisenä lähtökohtana yritysten tavanomaisessa investointi- tai liiketoiminnassa.

Maa- ja metsätalouden kannalta ongelmalliseksi voi muodostua tilanne, jossa teollisuuden, energiantuotannon tai digitaalisten ratkaisujen investoinneille voidaan myöntää huomattavasti korkeampia tukia kuin alkutuotannon vastaaville investoinneille. Komission tulee arvioida yleisen ja sektorikohtaisten ryhmäpoikkeusasetusten yhteisvaikutukset sekä varmistaa alkutuotannon tasapuolinen asema.

MTK kannattaa ehdotusta, jonka mukaan alle kaksi prosenttia tukikelpoisista kustannuksista muodostavat valmistelutoimet eivät estäisi tuen myöntämistä. Muutos vähentäisi kohtuuttomia tilanteita, joissa vähäinen valmistelu johtaa koko hankkeen tukikelpoisuuden menettämiseen.

Ryhmäpoikkeusten laajentaminen voi nopeuttaa kansallisten tukiohjelmien käyttöönottoa, koska erillistä komission ennakkohyväksyntää ei kaikissa tapauksissa tarvittaisi. Tämä ei kuitenkaan automaattisesti yksinkertaista tukien hakemista.

MTK pitää välttämättömänä, että EU-sääntelyn yksinkertaistaminen välitetään myös kansalliseen toimeenpanoon. Uusia kansallisia tukijärjestelmiä ei tule kuormittaa EU-sääntelyä pidemmälle menevillä kustannuslajeilla, valintaperusteilla, selvitysvelvoitteilla tai raportointivaatimuksilla. Tukiehtojen tulee olla ennakoitavia, digitaalisesti toimeenpantavia ja oikeassa suhteessa tuen määrään.

MTK pitää välttämättömänä, että asetuksessa säilytetään jäsenvaltioiden mahdollisuus kompensoida ETS2-järjestelmästä maa- ja metsätaloudelle aiheutuvia lisäkustannuksia. Suomessa polttoaineiden jakelussa ei ole mahdollista erottaa maa- ja metsätalouden loppukäyttöä siten, että sektorit jäisivät automaattisesti kustannusvaikutusten ulkopuolelle. Samanaikaisesti kaikki jäsenvaltiot eivät ole sisällyttämässä maataloutta järjestelmään samalla tavalla.

Tällainen jäsenvaltioiden välinen ero voi heikentää suomalaisen alkutuotannon kilpailukykyä. Kompensaation tulee olla tarkasti kohdennettua ja ylikompensaatio tulee estää, mutta tukimahdollisuutta ei pidä sulkea pois ennen kuin järjestelmän kustannus- ja kilpailukykyvaikutukset tunnetaan.

MTK jakaa valtioneuvoston huolen ehdotuksesta, joka voisi mahdollistaa energiaverotuen ja jopa nollaverotuksen vaikeuksissa oleville yrityksille ilman energiaverodirektiivin vähimmäisverotasojen noudattamista. Laajasti sovellettuna muutos voisi suosia fossiilisiin polttoaineisiin perustuvia tuotantorakenteita ja heikentää niiden yritysten kilpailuasemaa, jotka ovat jo investoineet energiatehokkuuteen, sähköistämiseen tai uusiutuvaan energiaan. Se voisi myös johtaa kestämättömään tukikilpailuun jäsenvaltioiden välillä.

MTK kannattaa Suomen vaatimusta siitä, että energiaverotukia koskeviin sääntöihin sisällytetään kilpailua turvaavat vähimmäisverotasot. Samalla on varmistettava, ettei sääntely estä perusteltuja maatalouden energiaveron palautuksia tai muita järjestelyjä, joilla kompensoidaan pysyvistä luonnonolosuhteista ja tuotantorakenteesta aiheutuvia kustannuksia.

MTK pitää kannatettavana ilmastokestävyyttä parantavien investointien sisällyttämistä aikaisempaa selvemmin ryhmäpoikkeuksen piiriin. Suomen tulee hyödyntää mahdollisuutta erityisesti:

- maatalouden kuivuus- ja tulvariskien hallinnassa
- peltojen peruskuivatuksen ja säätösalaojituksen kehittämisessä
- veden varastoinnissa ja kierrätyksessä
- valuma-aluekohtaisessa vesienhallinnassa
- metsien kasvukyvyn ja ilmastokestävyyden parantamisessa
- ilmastoriskien hallintaa palvelevissa luontopohjaisissa ratkaisuissa.

Tukiehtojen tulee mahdollistaa kokonaisvaltaiset vesitaloushankkeet, joissa varaudutaan sekä kuivuuteen että liialliseen veteen. Ympäristö- ja ilmastoehtoja ei pidä soveltaa tavalla, joka estää tarkoituksenmukaiset tuotannolliset investoinnit tai johtaa maanomistajien kannalta kohtuuttomiin velvoitteisiin.

MTK kannattaa Suomen tavoitetta sisällyttää biokaasun ja muiden uusiutuvien kaasujen tankkausinfrastruktuuri tukikelpoisiin kohteisiin. Biokaasun tuotannon ja käytön edistäminen vahvistaa maatalouden ravinnekiertoa, energiaomavaraisuutta ja huoltovarmuutta sekä luo maatiloille uusia tulonlähteitä.

MTK suhtautuu valtioneuvostoa myönteisemmin mahdollisuuteen tukea myös tavanomaisempia kestäviä biomassaraaka-aineita. Tukikelpoisuutta ei tule rajata vain kehittyneiden polttoaineiden raaka-aineisiin, jos käytettävä biomassa täyttää uusiutuvan energian direktiivin kestävyys- ja kasvihuonekaasupäästöjen vähennyskriteerit.

Digitalisaatio- ja innovaatiotukien laajentaminen voi edistää täsmäviljelyä, robotiikkaa, tekoälyä, tuotannon automatisointia, energiankäytön ohjausta sekä maa- ja metsätalouden tietojärjestelmien kehittämistä.

MTK yhtyy kuitenkin valtioneuvoston huomioon siitä, ettei digitalisaatiotukea ole rajattu riittävästi aidosti innovatiiviseen toimintaan. Julkisen tuen tulee synnyttää sellaista lisäarvoa, jota ei toteutettaisi markkinaehtoisesti.

Samalla on varmistettava, ettei maatalouden alkutuotantoa suljeta näiden tukien ulkopuolelle silloin, kun sisällöltään vastaava muun toimialan pk-yrityksen investointi olisi tukikelpoinen. Alkutuotannon, elintarviketeollisuuden ja muun biotalouden tukisääntöjä tulee tarkastella yhtenä kokonaisuutena.

MTK kannattaa riskirahoitustukien laajentamista oman pääoman ehtoisiin ja oman pääoman luonteisiin välineisiin. Suomen julkisen talouden tilanteessa suorien avustusten rinnalle tarvitaan Finnveran ja muiden rahoittajien kautta toteutettavia takauksia, lainoja, juniorilainoja, pääomalainoja ja riskinjakojärjestelyjä.

Uusia välineitä tulee voida hyödyntää myös maatilojen, metsätalouden yritysten ja maaseudun pk-yritysten investointien rahoittamisessa. Rahoitusinstrumentit eivät kuitenkaan saa korvata avustuksia sellaisissa ympäristö-, ilmasto- ja luonnonhoitotoimissa, joissa investointi tuottaa merkittävää yhteiskunnallista hyötyä mutta vain vähän suoraa kassavirtaa tuensaajalle.

MTK pitää välttämättömänä, että Suomi edistää jatkovalmistelussa seuraavia tavoitteita:

1. **Alkutuotannon tasapuolinen asema.** Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen ja maa- ja metsätalouden sektorikohtaisten sääntöjen yhteisvaikutukset on arvioitava. Alkutuotanto ei saa joutua perusteettomasti heikompaan asemaan suhteessa elintarviketeollisuuteen, energiantuotantoon tai muuhun biotalouteen.
2. **ETS2-kustannusten kompensointi.** Maa- ja metsätaloudelle on säilytettävä mahdollisuus kohdennettuun kompensaatioon, jos Suomen ratkaisu aiheuttaa sektorille kilpailijamaita suuremman kustannuksen.

3. **Ilmastokestävyyttä koskevien tukien hyödyntäminen.** Suomen tulee valmistella tukikokonaisuus erityisesti maatalouden vesitalouteen, kuivuus- ja tulvariskien hallintaan sekä metsien ilmastokestävyyteen.
4. **Biokaasun ja kestävän biomassan tukimahdollisuudet.** Asetuksen tulee mahdollistaa biokaasun tuotannon, jakelun ja käytön sekä kestävien biomassaraaka-aineiden kilpailukykyinen hyödyntäminen.
5. **Rahoitusvälineiden monipuolistaminen.** Avustusten rinnalle tulee rakentaa takaus-, laina-, pääomalaina- ja riskinjakojärjestelmiä, jotka vahvistavat investointikykyä mahdollisimman tehokkaasti käytettävissä olevaan julkiseen rahoitukseen nähden.

MTK kannattaa yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen selkeyttämistä ja valtiontukimenettelyjen nopeuttamista. Asetusehdotusta ei kuitenkaan tule hyväksyä ilman olennaisesti nykyistä kattavampaa vaikutusarviointia.

Komission tulee arvioida tukimuodoittain ainakin muutosten vaikutukset sisämarkkinoiden kilpailuun, jäsenvaltioiden väliseen tukikilpailuun, alkutuotannon asemaan sekä erikokoisten jäsenvaltioiden tosiasiallisiin mahdollisuuksiin käyttää uusia tukivaltuuksia.

Suomen tulee suhtautua varauksellisesti tukimuotoihin, jotka suosivat suuren julkisen talouden liikkumavaran jäsenvaltioita, vaikeuksissa olevia fossiilisia toimintoja tai muita Suomen kilpailukyvyn kannalta epäedullisia rakenteita. Samalla Suomen tulee hyödyntää uudistuksen tarjoamat mahdollisuudet maa- ja metsätalouden ilmastokestävyyden, digitalisaation, biokaasun, kestävän biomassan ja investointirahoituksen vahvistamiseksi.

MTK yhtyy näillä täsmennyksillä valtioneuvoston pääosin myönteiseen mutta perustellun varaukselliseen kantaan.

Lausunto erottaa toisistaan asetuksen juridisesti avaamat tukimahdollisuudet ja Suomen tosiasiallisen taloudellisen kyvyn käyttää niitä. MTK:n tavoitteet on sidottu konkreettisesti ETS2:een, vesitalouteen, biokaasuun, alkutuotannon tasapuoliseen asemaan ja uusiin rahoitusinstrumentteihin.

Helsingissä 6.11.2026.

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Juha Lappalainen
tutkimuspäällikkö